

عبودیت و دین داری

در توفیق قرآن

استاد حسین انصاریان

رمضان المبارک ۱۳۶۳ - حسینیه موسوی تهران

عنوان و نام پدیدآور	عبودیت و دینداری در پرتو قرآن / حسین انصاریان.
مشخصات نشر	قم: دار العرفان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۴۰۸ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۷-۲۹-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	بندگی (اسلام)
موضوع	دینداری -- جنبه‌های قرآنی
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ع۸۳ الف۲/۲ BP۲۲۵
رده بندی دیویی	۴۶۴/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	۴۳۵۴۷۷۰

www.erfan.ir

عبودیت و دین داری در پرتو قرآن

- مؤلف: استاد حسین انصاریان
- پژوهش: ریحانه غلامیان
- ناظر پژوهش: سیدعلی بطحائی
- صفحه آرا: سید محمد موسوی معلم
- حروف نگار و نمونه خوان: مسعود گایینی
- چاپ: زلال کوثر
- نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵
- تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۷-۲۹-۴
- ☐ کلیه حقوق محفوظ و در انحصار ناشر است.

مرکز نشر دار العرفان: قم- خیابان شهید فاطمی (دور شهر) کوچه ۱۹، پلاک ۲۷
تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۴۲۷

فهرست مطالب

۱۵.....	سخن ناشر
۱۷.....	پیش‌گفتار مؤلف
۱۹.....	۱. نقش عبودیت و دین‌داری در حیات انسان
۱۹.....	شناخت دین و ایمان
۲۱.....	واژه دین در قرآن
۲۳.....	ضرورت و خاستگاه دین از دیدگاه قرآن
۲۵.....	آثار دین‌داری در حیات انسان
۲۸.....	جامعیت علوم الهی در برابر علوم بشری
۳۳.....	۲. نقش معاد و همنشینی با صالحان در رعایت دین‌داری
۳۳.....	نقش دین در سعادت انسان
۳۴.....	مرگ، دریچه‌ای به عالم ملکوت
۳۶.....	اوصاف روز قیامت
۳۸.....	حالات مؤمنین در قیامت
۴۲.....	نعمت همنشینی با مقربان دین‌دار

- همنشینی با دین‌داران و اندرزهای حیات‌بخش ۴۵
- آثار و برکات همنشینی با امیرمؤمنان علیه السلام ۴۶
۳. بهره‌برداری دین‌داران از دنیا برای سرای آخرت ۵۱
- مواهب دنیوی، توشه‌ای برای عالم باقی ۵۱
- همراهی با عرف و زمان ۵۴
- حفظ اعتدال و میانه‌روی ۵۵
- سیره‌ارباب الهی در برخورد با مواهب دنیوی ۵۶
- نشانه‌های مؤمنان و بندگان حقیقی خداوند متعال ۵۹
۱. مشی بی‌تکبر ۵۹
۲. تدبیر در رفتار ۵۹
۳. بیتوته برای عبادت ۶۰
۴. فرار از سخط و عذاب الهی ۶۰
۵. تعادل در زندگی ۶۰
۶. رعایت توحید ۶۱
۷. دوری از قتل نفس ۶۱
۸. گریز از زنا ۶۲
۹. تدبیر و فرار از لغو ۶۲
۱۰. تدبیر در آیات الهی ۶۲
۱۱. درخواست خانواده صالح ۶۳
۴. قرآن، نوری برای عبودیت و دین‌داری ۶۷
- معنای نور در آیات قرآن ۶۷
- قرآن از منظر امیرمؤمنان علیه السلام ۶۹
- هدایت مؤمنین در پرتو نور الهی ۷۱
- محرومان از نور هدایت ۷۴

۷۵	اهل ایمان و مؤمنین در قیامت
۷۵	لقمان حکیم علیه السلام و نور هدایت الهی
۷۷	عبودیت و دین داری در پرتو نور الهی
۷۹	۵. صراط مستقیم عبودیت و دین داری
۸۲	دعوت خداوند به سیر آفاقی و انفسی
۸۴	جایگاه حجت های ظاهری و باطنی در صراط مستقیم و عبودیت
۸۷	خروج از صراط عبودیت و بندگی
۸۸	دشمنان صراط بندگی
۹۰	اسلام، جامع بین کتب هدایت و دین داری
۹۰	۱. جهانی بودن دین اسلام و شمول آن
۹۱	۲. جامعیت و جاودانگی دین اسلام
۹۷	حکایتی لطیف از آیت الله مرعشی نجفی
۹۹	۶. کنترل نفس در مسیر عبودیت و دین داری
۹۹	نقش انبیاء علیهم السلام در هدایت بشر
۱۰۲	پیمودن مسیر عبودیت با کنترل هوای نفس
۱۰۳	کنترل هوای نفسانی در صراط مستقیم عبودیت و دین داری
۱۰۷	پیروی از شهوات، آفت عبودیت
۱۰۸	طلب امداد از خداوند در کنترل نفس
۱۱۲	هدایت امیال نفسانی در چارچوب دین
۱۱۶	تهذیب نفس در نزد بزرگان
۱۱۷	جایگاه اهل ایمان در نزد پروردگار
۱۱۹	۷. گناهان زمینه ساز دوری از طریق عبودیت و دین داری
۱۱۹	انکار حقایق قرآن در انسان عاصی

- ۱۲۲..... شناخت گناهان
- ۱۲۴..... اثر گناه بر قلب انسان
- ۱۲۵..... آثار گناهان در طریق عبودیت و دین‌داری
- ۱۲۶..... گناهان و تغییر نعمت‌های الهی
- ۱۲۶..... گناهان، اسباب پشیمانی
- ۱۲۷..... گناهان و پرده‌داری انسان
- ۱۲۷..... گناهان نازل‌کننده بلا
- ۱۲۷..... گناهان و قطع امید از حق
- ۱۲۷..... گناهان و شکسته شدن حرمت بین حق و عید
- ۱۲۸..... گناهان و عدم استجابه دعا
- ۱۲۸..... نجات از وادی ظلمت و گناه در اسلام امام سجاد علیه السلام
- ۱۲۹..... توبه، راه بازگشت به مسیر عبودیت و دین‌داری
- ۱۳۱..... اعمال صالح، توشه‌ای برای عبودیت و دین‌داری
- ۱۳۳..... صدقه، از مصادیق عمل صالح
- ۱۳۵..... پاداش عبودیت و بندگی
۸. ثمرات اصلاح نفس در وصول به مقام عبودیت و دین‌داری..... ۱۳۷
- ۱۳۸..... اول) مراقبت بر نفس
- ۱۴۰..... لزوم مراقبت بر نفس در قرآن کریم و روایات
- ۱۴۲..... دوم) اخلاص در اعمال
- ۱۴۵..... الطاف الهی به مجاهدان طریق عبودیت
- ۱۴۷..... مرحوم مدرس، مجاهدی در راه حق
- ۱۴۸..... نفس پاکیزه و عنایت الهی
- ۱۴۹..... تأثیر اصلاح نفس و باطن بر ظاهر انسان‌ها
- ۱۵۰..... ارتباط اصلاح نفس با اصلاح حقوق اجتماعی

۱۵۳	۹. وصول به مقام عبودیت و دین‌داری در کلام رسول خدا ﷺ
۱۵۴	۱. حفظ زبان
۱۵۶	آفات زبان
۱۵۸	۲. چشم‌گریبان
۱۵۹	۳. پرهیز از راحت‌طلبی
۱۶۱	۴. جهاد در راه خدا
۱۶۳	نکته‌ش: هوای نفس در قرآن و روایات
۱۶۵	راه‌ی عملی غلبه بر هوای نفس
۱۶۷	۵. عمران مساجد
۱۷۱	۶. ایمان خالص و گریز از ریا
۱۷۳	ضرورت اخلاص در صریح عبودیت و دین‌داری
۱۷۴	۷. نصیحت و خیرخواهی
۱۷۶	۸. کنترل شهوات
۱۷۷	۹. توشه سفر به آخرت
۱۷۹	۱۰. صدقه
۱۷۹	۱۱. پرهیز از حسد
۱۸۱	۱۲. پرهیز از غیبت
۱۸۳	موارد جواز غیبت
۱۸۵	۱۰. شناخت مؤمنان و عابدان حقیقی در قرآن
۱۸۵	اوصاف مؤمن در قرآن
۱۸۶	جایگاه مؤمن در نزد باری تعالی
۱۸۸	نورانیت وجود مؤمنان در قرآن کریم
۱۹۰	نورانیت مؤمنان از منظر روایات

- درجات و مراتب گوناگون مؤمنان ۱۹۲
- اول مؤمنان عالم ۱۹۳
- دوم مؤمنان مجاهد ۱۹۵
- سوم مؤمنان مخلصین ۱۹۸
- مصادیق مخلصین در قرآن کریم ۲۰۱
۱۱. سیر کمالات معنوی انسان در سایه عبودیت ۲۰۳
- مقام عصمت و مشاهده ۲۰۳
- اویس نرنی و مشاهدات ملکوتی ۲۰۵
- احوال مؤمنان واقعی ۲۰۷
- سلوک اهل مشاهده در پرتو امور دنیوی ۲۰۷
- خسران مبین ۲۰۹
- بصیرت مردان الهی ۲۱۰
- پرتو نور معصومان (علیهم‌السلام) ۲۱۲
- زمینه‌های هدایت و ضلالت در مسیر عبودیت ۲۱۴
- پاک‌سازی نفس، در راستای تحقق کمال عبودیت دین‌داری ۲۱۶
- شان روزه‌دار در جلب رضایت حق تعالی ۲۱۷
- احوال انسان در روز حساب ۲۲۰
- نجات از هول قیامت ۲۲۱
۱۲. انبیای الهی برترین الگوی عبودیت و دین‌داری ۲۲۳
- جایگاه انبیای الهی در نزد باری تعالی ۲۲۳
- انبیای الهی، اسوه صبر در راه حق ۲۲۵
- علو درجات و مراتب انبیاء (علیهم‌السلام) ۲۲۶
- پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) سرآمد انبیای الهی ۲۲۷

۲۳۰	رسالت انبیاء علیهم السلام در تزکیه نفوس و تحقق عبودیت
۲۳۴	انبیاء علیهم السلام برترین اسوه‌های عبودیت و دین‌داری
۲۳۷	۱۳. رابطه متقابل دین و فطرت در تحقق عبودیت
۲۳۷	هدف از خلقت عالم هستی و انسان
۲۳۹	دین در فطرت انسان
۲۴۰	دین و فطرت در آیات قرآن کریم
۲۴۳	تجسّم اعمال انسان در آخرت
۲۴۴	تجسّم اعمال از منظر قرآن و روایات
۲۴۶	شهادت اعضا و جوارح انسان در قیامت
۲۴۹	پروردگار عالم، والا ترین شاهد روز حساب
۲۵۱	الطاف الهی به غافلان از دست
۲۵۳	۱۴. تربیت دینی از منظر قرآن کریم
۲۵۳	انبیای الهی، بهترین مربیان انسان
۲۵۴	ابعاد تربیت دینی از منظر قرآن کریم
۲۵۵	الف) تربیت فردی
۲۵۵	ب) تربیت خانوادگی
۲۵۵	ج) تربیت اجتماعی
۲۵۶	مقام ربوبیت، سرآمد هادیان انسان
۲۵۸	برترین الگوی تربیت دینی از منظر قرآن کریم
۲۶۱	تربیت یافتگان در طریق عبودیت و دین‌داری
۲۶۳	سیره تربیتی امیرمؤمنان علی (ع)
۲۶۵	عنایت الهی به طالبان طریق عبودیت

۲۶۷.....	۱۵. وجوب ولایت‌پذیری در تربیت دینی
۲۶۷.....	اساس ولایت‌پذیری
۲۶۸.....	تربیت دینی نهاد خانواده از منظر قرآن کریم
۲۶۹.....	بایسته‌های تربیت دینی از منظر روایات
۲۷۳.....	لزوم ولایت‌مداری در تربیت دینی
۲۷۶.....	لزوم تربیت فرزندان در سایه ولایت اهل بیت علیهم‌السلام
۲۷۸.....	نور ولایت اهل بیت علیهم‌السلام
۲۷۹.....	راه وصول به مقام ولایت
۲۸۰.....	عاقبت سعید بن مسیب
۲۸۵.....	۱۶. مقام تسلیم و پرستش در برابر خداوند
۲۸۶.....	عناصر وجودی انسان در قرآن کریم
۲۸۶.....	جسم و روح انسان
۲۸۸.....	نفس
۲۸۹.....	مراتب نفس
۲۸۹.....	۱- نفس اماره
۲۹۰.....	۲- نفس لؤامه
۲۹۰.....	۳- نفس مطمئنه
۲۹۱.....	عقل
۲۹۳.....	قلب
۲۹۶.....	تسلیم وجودی انسان در برابر حق تعالی
۲۹۸.....	مقام تسلیم قیس بن مسهر صیداوی
۳۰۰.....	وصال در سایه هدایت الهی
۳۰۱.....	هادیان راه عبودیت

۳۰۵	۱۷. رمز عبودیت انسان
۳۰۵	مقام عبودیت
۳۰۷	لزوم همراهی علم با عمل در طریق عبودیت
۳۰۹	اوصاف عالم بی عمل در قیامت
۳۱۰	فاطمه علیها السلام جلوه عبودیت
۳۱۱	زیارت صاحب دلالان طریق عبودیت
۳۱۳	پیوند خردگان با عبودیت
۳۱۴	بیان الحق، مصداق عبودیت
۳۱۵	حکایت دستگیری عابدان حقیقی
۳۱۶	درک مقام خداوندگاری
۳۱۸	سفره گسترده بندگی
۳۱۹	اوج عبودیت در میهمانی الهی
۳۲۱	۱۸. وصول به مقام خلافت، کمال عبودیت و دینداری
۳۲۱	عبودیت و محبت متقابل الهی
۳۲۵	وصول به مقام خلافت در طریق عبودیت
۳۲۸	شواهد قرآنی بر خلافت انسان
۳۲۹	برگزیده ترین خلفای الهی
۳۳۱	امام حسین علیه السلام سرآمدترین خلیفه خدا
۳۳۵	فهرست ها
۳۳۷	فهرست آیات
۳۶۵	فهرست روایات
۳۷۳	فهرست انبیا، معصومین و اشخاص
۳۷۹	فهرست اماکن

فهرست ادیان، مذاهب، قبایل و فرق	۳۸۱
فهرست کتاب‌ها	۳۸۳
فهرست اشعار	۳۸۹
کتابنامه	۳۹۱

www.ketab.ir

سخن ناشر

در جهان پرتا طم امروز، آیات پرشور الهی و کلام روح‌بخش معصومین و زمزم لایزال معارف شیعه، مرهم جان‌های خسته و سیراب‌کننده تشنگان هدایت و رهایی‌بخش جویندگان از ظلمت‌های نفس است. عالمان دین و عارفان حقیقی، غواصان این اقیانوس بیکران معرفت‌اند که گوهرهای ناب علوم قرآن را به دست آورده و به مشتاقان حقیقت عرضه می‌نمایند.

در این میان، کرسی منبر و خطابه، رسانه دیرپا و پرتوهای است که از دیرباز زمینه ارتباط و انتقال معارف دینی و مکارم اخلاقی را در میان سالکان و متعلمان فراهم کرده است و عالمان آگاه و هادیان دلسوز، که عمر خویش را صرف تنبیه و تحقیق در آثار علمی شیعه نموده‌اند، عبادالله را به مصداق کریمه ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾، با کلام نغز و لطیف خود به راه سعادت دعوت کرده‌اند.

مجموعه حاضر، که با عنوان «عبودیت و دین‌داری در پرتو قرآن» در مجلدات مختلف و موضوعات متنوع در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد، مجموعه مباحث عالمانه و ارزشمند حضرت آیه الله حاج شیخ حسین انصاریان^(دام ظلّه) است که یکی از عالمان برجسته و میراث‌داران گوهر سخن در زمان خویش می‌باشد و استواری کلام و لطافت بیان نافذشان بر اهل نظر پوشیده نیست.

این گنجینه ارزشمند، حاصل نیم قرن مجاهدت‌های علمی و تبلیغی حضرت استاد جهت نشر و ترویج فرهنگ غنی شیعه بر کرسی بحث و نظر می‌باشد که به منظور پربارتر ساختن

محتوای تبلیغ دینی در جامعه و استفاده بیشتر طلاب محترم علوم دینی، به زیور طبع آراسته می‌شود.

در این مجموعه گرانقدر، تلاش شده است با تکیه بر ویرایشی روشمند و دقیق، ساختار هنرمندانه مباحث و سبک استاد در ارائه سخن از بین نرود، تا ضمن نشر فرهنگ انسان‌ساز آل‌الله علیهم‌السلام شیوه منحصر به فرد معظم‌له در تبیین معارف دینی نیز حفظ شده و به مشتاقان ارائه گردد.

مجلدی که اکنون تقدیم خوانندگان گرامی می‌شود بیست و دومین اثر از این مجموعه سترگ و دربارنده هجده گفتار در باب «عبودیت و دین‌داری در پرتو قرآن» می‌باشد که در رمضان المبارک ۱۴۰۳ در سینه موسوی خیابان زیبا (خراسان) تهران ایراد شده است. این مکتوب عالی به بربرداشتن متن سخنرانی - که لاجرم سبک و سیاق متن را نیز گفتاری می‌سازد - از فواید این خالی نیست:

- عنوان‌بندی مناسب و تفکیک مطالب و موضوعات.
- استخراج مصادر آیات و روایات و ارائه مطالب متنوع دیگر در پی نوشت.
- ذکر نام مستقل برای هر بحث (در انتخاب نام هر مجلد و نیز هر گفتار، غلبه موضوع مدنظر بوده است، نه انطباق کامل موضوع و محتوا).
- مجموعه متنوع فهرست‌ها و ...

در پایان از همه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر زحمات فراوانی را متقبل شده‌اند، به ویژه جناب حجت‌الاسلام والمسلمین سید علی بطحایی معارف‌پژوه و محقق گرانقدر سرکار خانم ریحانه غلامیان و بازخوانی جناب حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌اصغر ظهیری کمال تشکر را داریم و امیدواریم این اثر مورد رضایت حضرت حق و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام و مقبول نظر مبلغان دینی قرارگیرد.

موسسه فرهنگی دارالعرفان

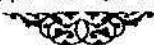
پیش‌گفتار مؤلف

«لَحْمُهُ بِلَهٍ وَالصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَ عَلَى آلِهِ آلِ اللَّهِ»

پایه‌گذار منبر و جلسات سخنرانی برای رشد و هدایت جامعه، وجود مبارک پیامبر اسلام ﷺ بود. ارزش تبلیغ دین از طریق منبر و جلسات تا جایی بود که رسول اکرم ﷺ تا روز پایان عمرشان با کمال اخلاص، به بیان معارف این پرداختند و در این راه زحمات سنگینی را متحمل شدند. پس از پیامبر، وجود مقدس امیرمؤمنان علی علیه السلام ادای این تکلیف الهی را به عهده گرفتند که بخشی از سخنرانی‌های آن حضرت در کتاب بی‌نظیر نهج البلاغه موجود است. امامان معصوم علیهم السلام، به‌ویژه حضرت امام باقر علیه السلام و حضرت امام صادق علیه السلام نیز تا جایی که فرصت در اختیارشان قرار گرفت و مزاحمتی از جانب حکمرانان بی‌ایمان و بنی‌عباس برایشان پیش نیامد، این مهم را به‌صورت بیان معارف الهی و رشته‌های مختلف، عاری به صورتی که حجت تا قیامت بر همگان تمام باشد را به عهده گرفتند و دیگران را - که مورد اعتمادشان در علم و عمل بودند - به این مسأله تشویق کردند.

عالمان مخلص و با عمل شیعه برای حفظ دین خدا و تبلیغ معارف الهیه بر اساس قرآن و فرهنگ اهل بیت علیهم السلام، قرن به قرن تا به امروز که سال ۱۳۹۵ هجری شمسی است، این جایگاه عظیم را حفظ کردند؛ شخصیت‌هایی چون شیخ مفید، شیخ صدوق، شیخ طوسی،

علامه محمدباقر مجلسی، شیخ جعفر شوشتری و در قرن معاصر بزرگانی چون آیه الله العظمی بروجردی، آیه الله سیدعلی نجف‌آبادی، آیه الله حاج میرزا علی شیرازی، آیه الله حاج میرزا علی هسته‌ای، آیه الله حاج میرزا علی فلسفی تنکابنی و... با داشتن مقام مرجعیت و مقام علمی بسیار بالا، در ماه رمضان، محرم و صفر به منبر می‌رفتند و از این طریق دین خود را به قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام ادا می‌کردند.

این جانب حسین انصاریان که سالیانی از عمرم را در شهر مقدس قم، این آشیانه اهل بیت علیهم‌السلام نزد بزرگانی از مراجع و اساتید مشغول تحصیل بوده‌ام، بر اساس وظیفه‌ای که احساس می‌کردم و به‌جانب تبلیغ و تألیف آوردم و در این راه، فقط توفیق حق رفیق راهم بود. در زمینه تبلیغ، بیش از ده سال هر از سخنرانی در نزدیک به هفت‌صد موضوع مختلف بر پایه قرآن و روایات اهل بیت علیهم‌السلام و تالیف صحیح و نکاتی از حیات پاکان و اولیای الهی پرداخته‌ام و امیدوارم تا لحظات پایان عمر و هم بنابر توفیق ادای این وظیفه را از جانب حق داشته باشم. مؤسسه فرهنگی دارالعرفان، که در شهر قم در جهت نشر معارف قرآنی و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام فعالیت‌های مهمی را در سطح جهانی انجام می‌دهد، بنا گذاشت متن این سخنرانی‌ها را به‌صورت مکتوب درآورد تا در اختیار طلاب حوزه‌ها و دانشجویان و مردم علاقه‌مند قرار گیرد و این مجموعه - که احتمالاً حدود دویست جلد خواهد شد - در آینده منبعی برای مبلغان شیعه باشد. من پس از سپاس از حضرت حق، در می‌دانم به خاطر تحقق این مهم از دو فرزندم و جناب حجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمدجواد صابریان و کلیه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر متحمل زحماتی شده‌اند، تشکر کنم و از خوانندگان، به‌خصوص مبلغان گرامی، درخواست دعا نمایم.

فقیر: حسین انصاریان

